

MAGYAR KURIR

Bél, Pénteken September' 27-dik napján, 1816-dik esztendőben.

A f r i k a.

A' Párisi Mönitör így adta-ki Sept. 13-dikán a' Lord *Exmouth* expedíziója szerénység kimenet lének leírását: — “

„Az Algiriából Aug. 31-dikén indult tudósítások szerint Lord *Exmouth* délutáni 1 óraker jelent-meg Algíria előtt 32 kisebb nagyobb hajókkal, a' mellyek között 6 Hollandus Fregátok is voltak. Minékutánna az ő alkudozásbéli próbatételei füstbe mentek volna, hajóit a' kikötőhely szájá előtt az ellenség' sántzaitól fél ágyúlóvés távolsagra, vasmatskákhoz kötöztette jó keményen. Maga az Admiralis éppen a' kikötőhely' szája mellett vettette-ki hajójának vasmatskáit, oly közel a' parthoz, hogy hajójának keresztben álló vitorlafái a' házakat érték, ágyugolyóbisai pedig a' belső kikötőhely battriáit oly módon döngették oldalra, hogy a' párkány sántzók (*Brustruereu*) őket nem oltalmazhatván, rakásokként omlottak-le a' földre. Az Anglus ágyuk' tüze hat óráig tartott és az ellenség' dühöségét már legnagyobb mértékben felingerlette vala, a' midőn két Anglus tisztek engedelmet kértek arra, hogy egy tsajkába belé ülven, arra az ellenséges Fregátra réá ronthatassanak, melly a' kikötőhelynek éppen a' száját bészárva tartotta, és azt, egy dorab bűdösköbe mártott vászon által meggyujtsák. Az ő próbatételjek legjobb kimenetellel koronáztatott-meg. Egy jó erős napnyugoti szél nem soká az egész ellenséges hajós seregre elharapoztatta a' lángot a' meggyujtatott Fregátról. Öt fregátjai,

négy korvetjei, és harmintz ágyustsajkái égtek-el az ellenségnek. A' város nem szenvedett éppen oly sokat, de tsakugyan ennek is meglehetősen kárt tettek a' bombik. Egy lánghaborulva lévő ellenséges Fregát az Anglus Admirális hajó felé hajtattván a' szél által, ez a' miatt vasmatskaköteleit elvagdalni kéntelenítettett 's egy darabig a' verekedésben nem részesülhetett. Ezen Admirális hajónak vesztését 200 emberre teszik. Lord *Exmouth* sebet kapott és egy Fregát-kapitány megölciett. A' Uey a' verekedés alatt szüntelenül a' maga tsatázó emberei között futkosott ideamoda, és buzdította őket. Augustus' 28-dikán a' belső kikötőhelyenkívül lévő nagy öbölben állott az Anglus hajós sereg, a' bova nem szolgálak-el a' parton lévő battriák. Augustus 29-dikén fegyvernyúgvás köttetett azon feltételekkel megégygyezőleg, mellyeket Lord *Exmouth* mindjárt a' maga megérkezésekor jóvallott vala. A' főbb feltételek így állitattak-meg: — “

„1.) Az Algiriai Országlószék réá áll arra, hogy az Európaiak' Algiriában való rabszolgaságának eltöröltetését megismerje, 's ezen princípiumnak következése szerint minden Európából való rabszolgákat haladék nélkül szabadon hotsásson. — 2.) A' Bonában és Oránban elkövetett igazságtalanságokért ki adja az Algiriai Országlószék Angliának azokat a' 370,000 Piastereket, mellyeket a' Nápolyiak Algiriának fizettek. — 3.) Azon ajándékok, mellyeket a' Konzulok szoktak adni, eltöröltetnek:

mindazonáltal, minthogy ez, a' napkeleti Sfatásoknál szokásban van, tehát ez a' szokás tovább is fennmaradhat, de csak mint személyes ajándék, és csak a' megérkező Konzuloknak neveken, 's az is úgy, hogy az 500 font Sterlinget egyszer is felyül ne haladja — 4.) A' Belgiumi Királyság, azért hogy a' Hollandus hajós sereg ezen expeditióban részesült, azokkal a' különös jussokkal (privilegiumokkal) fog élni, a' melyekkel Anglia — 5.) Egy, formaszereint való új Kötés fog Anglia és az Algíriai Országlószerék között felállítatni, melyben a' Belgia Királyságnak is részesülni kell. —

„A' vesztés, egygyik-egygyik részről ezer-ezer emberre tétetik. Az *Anglus* hajók nagyon megrongáltattak.

„Egyeberánt az is meghatározottatott továbbá, hogy az Algíriai országlószerék megtartsa azt a' jussát, hogy az Európai külömkülömb Hatalmasságokkal hadatrohesson, mindazonáltal úgy, hogy ezen Hatalmasságoknak azon alattvalóikkal, a' kik ő hozzáfogságra esni találának, ne úgy bánjon mint rabszolgákkal, hanem csak mint hadi foglyokkal.“

Az itt eléadott tudósítást a' *Monitörön* kívül a' több Párisi újságok is mind kiadták. Nemelyek közölök egy 's más jegyzéseket is vetettek utánna, a' magok gondolkodásoknak minéműségével megégygyezőleg. A' *Constütziónel* ezt a' megjegyzéstette hozzá: — „Nem tudjuk, hogy mitoda kezességet kívánt a' győzedelmes a' meggyőzöttetettől *Algíría'* hajós seregének semmivétetettőde ugyan megfosztotta őtet attól az eszköztől, hogy a' tengeri ragadozást néhány esztendőök alatt ismét elkezdhesse; de idővel kipótolhatja most vallott kárának legalább egy részét, és ismét hozzá foghat a' ragadozáshoz. Ha semmi kezest nem állít, mi fogja őtet meggátolni, hogy lelt vagy három esztendő múlva meg ne torlje mostani igéreteit? Csak akkor fog bátorjenni a' Középtenger ezektől a' barbarus nemzetektől, mikor ezek a' tolvaj fész-

kek semmivé tétetnek, vagy *riai* tornyokon *Európai* nélők lobognak.“

Átaljában azt jegyzik-m Frantzia levelekről, hogy őstó hangon szollanak Lord *E* expeditiójáról, 's hogy legihetné magát ezért köztök, *France*. Ez egy levelet admint ő mondja, September volna *Marsiliából*, 's ily kifnak benne elő: — „Itt úgy reggel, hogy az *Algíriai Dey* e. a' nélkül, hogy tudni lehetne hova elesett-é, vagy pedig hátra vonta magát. tartomány' belső részeire? Az *Algíriai* nép még most is ellenséges czélzásokkal lenni mutatja magát. Pélo, hogy a' keresztény rabszolgáknak kiadattatása nagy akadályokra tálálhat, abban az esetben, ha az *Anglus* Admirális mindeoféle megkivántató kezességéről nem gondoskodott. Megeshetne, hogy a' Deynek elfutása, vagy az ő halála, csak hadi mesterség volna. *Többet-határozó resultatumát várták ennek a' híres expeditiónak*. Egyeberánt mi, nyughatatlansággal várjuk erről a' környülállásosabb tudósításokat, 's a' többi.

Ők úgy tudják, így irtak Sept. 10-dik napján némely *Londoni* levelek, hogy *Savary* és *Lallemand* Frantzia Ex-Generálisok *Algíríában* volnának.

A' *Turini* újságban is ki-jött a' Lord *Exmouth* hajós seregétől egy tisztnek levele, melyben ezek a' megjegyzésreméltőbb környülállások fordúlnak elő: — A' Lord *Exmouth*' hajója 300 láknyomnyi távolságra állott az *Algíriai* sántzoktól, és 3000 lövést tett azokra; ő is sebet kapott az ábrázatján, de csak gyengét. Az *Anglusok*' vesztése 146 elesett, és 700 megsebesedett emberekre telt. A' Dey' armádája 60,000 *Arabokból* és 18,000 *Jantsárokból* állott. *Algíría* városának déli része észsze rontattott. A' rabszolgák' száma, kiket a' Fejedelm az *Anglusok*' hajóira már valóságai

kiküldött, 1050-re telik. Azt a kárt, melyet az Anglus Konzul' feleségének tettek volt az Algíriaiak, most 3000 piásterrel kéntelenítették vissza fordítani.

Anglus hajós kapitány *Brisbane*, kinek az Algíriai Dey vel való rövid beszélgetését a' közelebb költ M. Kurirban megirtuk, Sept. 12-dikén *Párison* útozván által nagy sebességgel *London* felé, szóval ezeket beszéllette az Algíriai dolgokról: — Lord *Exmouth* az ábrázatján kapott sebet kívül, egy terhes *contúsiót* is kapott a' tzombjain. *Milne* nevű Admirális hasonlóképpen megsebesedett. Igen terhes sebet kapott a' *Süperb* nevű lineahajónak kapitánya is. Egyedül az Algíriai hajóknak meggyulása szerzette a' capitulációt. A' városnak ágyuztatása nem is vétehető egész munkáka, azért, hogy a' tsatazaskor még nem érkeztek volt meg a' congrév-rakéták. Nem igaz, hogy a' feltételek között az Algíriai sántzoknak elrontatása is ott volna. Az Algíriaiak leirhatatlan méreggel és dühösséggel tsatáztak. A' Dey a' tsatazás alatt egy fedelellen tsajkán bordonozta magát egygyik partrol a' másra a' batteriákhoz az ágyuzókna buzditására, a' melly tselekedet oly nagy elraggattatást gerjesztett a' katonákban, hogy a' bol látták mindenütt nagy kiáltozással tsokgatták a' ruhája' széleit. Gondolják, hogy az Anglus hajós sereg a' tsata után vissza evezett Gibráltárhoz a' hajóknak megfoldoztatása végett.

A' *Gazette de France* ellenben azt erősíti, hogy Lord *Exmouth*, az *Algierrel* között egyezésnek betölttetése felől való bizonyossáttétődése után azonnal *Tunisnak* vette útját, a' honnét követet küldött ki eleibe az Országlószék.

A' Lord *Exmouth*' expedíziójának kiemeneteléről, a' feljebb felhordott megjegyzéseken kívül még az itt következőt is egy Párisi újabb levélben találjuk: — "*Algiria* városában, úgy mond, 80,000 emberek laknak. A' város' egy fél czirkalom formájú öböl megett, amphitheatrom formára emel-

kedik-fel. Az öböl nem hátorságos. Ennek északi végénél, egy fél hold formakeny föld nyúlik-bé a' tengerre; ezt gránitbol faragott hármass batteriák fedik; a' batteriák' töviből számos tengeri sántzok nyulnak széllyel. Ez a' tengerre bényülő egész erősség az, a' mit *Molónak* neveznek. Az öböl' partjának egyéb pontjait is köröskörül mindenütt batteriák fedik. A' városnak kemény falai és b'syái vagynak, s magas hegyek által oltalmaztatik. Egyilyen jó fekvésű s egyéb tekintetben is jó állapotban lévő várost, bajos meggyözni. Ha semmi olyan előrevaló vigyázásbéli eszközkel nem élt a' győzedelmes, mellyek által a' Dey a' maga ígéréteinek teljesítésére kényszeríttethetik, úgy vagy ő maga vagy az utána következő uralkodó, a' legelső alkalmatossággal meg fogják szegni ezen ígéréteket. Nem leszen a' *Középtengeren* ezen *tengeri* tolvajok miatt soha semmi hátorság addig, a' mig ezeknek vagy az ő városaik semmivé nem tétetnek, vagy keresztény Hatalmasságok által nem foglaltatnak, avvagy végezetre, ha az ő eddig fennállott, idegen (Török) Jantsárokból álló Országlószékeik meg nem buktattatnak, és honnyi, Maurus, Országlószékek nem állítatnak-fel helyekbe.

A' feljebb találatónkívül azután még egy más és újabb Marsiliai levélre is találtunk, a' melly hasonlóképpen Sept. 7-dikén íratott és ilyen megjegyzések találatnak benne ugyan ezen tárgyról: — "A' Dey' *Ministere' Alfarcb Esseby'* gondatlanságának tulajdonittathatik *Algiria'* kikötőhelyének elveszése, azért, hogy ágyuztatott azokról a' batteriákról, mellyeknek azt védelmezni kellett volna. Így történt az, hogy az Anglus hajók hátulról (feljebb úgy íratott, hogy *oldalról*) tüzelhettek az Algíriai batteriákra. Az Algíriaiak, mint valóságos *Muselmánok*, úgy tsatáztak hat oráig; minden nyugvás és ételital nélkül. A' Dey úgy viselte magát, hogy akár mitsoda katoná sem bátrahiban. Hiszik, hogy ha Lord

Exmouth még két oráig folytatta volna az ágyuzást, egész *Algiria* egy kóhalommá vált volna, és ő az Anglus zászlót felszurhatta volna. A' próbatétel fényesen 's az Anglus fegyvernek igen dicsősségesen ütött-ki: hanem az a' rossz van benne, hogy egy Anglus Admirális formázerént megismerte nemzetének nevében ezen kötés által azt, hogy az a' Státus, mellyel mi eddig csak mint egy *Török Vasallussal* úgy bántunk, egy valóságos *Hatalmasság* legyen. Nagy Britannia' költségének visszatérítésére, a' mellyet ő erre az expedízióra tett, és a' melly egy millio font Sterlingbe belé került, nem is elegendők 370.000 piasterek. Azt is mondják, hogy az Anglusok három hajót veszettek-el, 's a' negyedik is bajosan fog *Gibráltárba* megérkezni. Úgy vélekednek itt *Marsiliában*, hogy Lord *Exmouth* gyengén bánt az *Algiriaiakkal*, 's a' többi. —

Frantzia Ország,

Emittettük közlelbbi levelünkben röviden azt a' szerentsétlenséget, melly a' *Medusa* nevű Frantzia Fregátot, az Afrikai partoktól nem messze, Julius' 2-dik napján érte. Írtóztató történet ez. Bajos lenne ennek példáját találni a' tengeri kronikákban. Úgy látszik, hogy a' *Journal des Débats*, a' melly ezt legelébb kiadta, egy kevéssé sietett véle, minthogy a' Sept. 14-dikén költ *Monitörben* ilyen dorgáló-dzást adott-ki ellene a' tengeri Ministérium; —

„Meg kellett volna, úgy mond, gondólni, hogy annak a' ki ezt az előadást készítette, azt elébb azon hadi ítelőszték' eleibe kellett volna terjeszteni, a' melly erről a' szerentsétlen történetről ítéletet fog tenni. Hogy fog ő már most mint bizonyság úgy elő állani, minékutánna mint vádoló, úgy tette magát ezen előadása által a' kö-zonség előtt esmeretessé. Itt a' kötelelsségről való elfelejtkezés igen messze ment.“ —

Az írója ezen előadásnak az elsüllyedett Fregát' seborvosa volt, és egygyik azon 15 emberek közül, a' kik 147-ten egy tutajra ülven, 13 napi hanyattatás után, mint valami tsudatétel által, életben maradtak. A' Fregát Jul. 2-dikán akadván fenéken, a' rajta lévő emberek, tudniillik hajósok, katonatisztek, katonák, és útasok, Julius' 5-dikén hagyták azt oda, részszerént a' Fregáthoz tartozott 6 tsajkákon és egy tutajon, a' mellyet annak arbótzfáiból és a' vitorlafák-ból kötelekkel hirtelen összszekötöztek. A' *Savigny*' előadása éppen ezen időponton kezdődik, mikor az emberek az említett tsajkákra és tutajra ültek: —

„Julius' 5-dikén ment véghez, úgy mond, nagy rendetlenséggel és zürzavarral, a' Fregáthoz tartozó embereknek a' tsajkákra és tutajra való által szállittatása; 60 hajós legényeknek kellett volna a' tutajra jönni, de alig jöttek oda 10-zen. Száz negyvenheten voltunk, kiknek megtartatása erre a' töredékeny tutajra bizattatott. A' nagy sietségben még csak párkány gerendákat sem tsináltak vala a' tutajnak, hihetőkép-pen azért, hogy azok a' kik azt tsináltatták, magokat nem szándékoztak azon a' veszedelemre kitenni. A' tutaj 60 lábnyom hosszúságú volt; ha jól lett volna készölve, megbirt volna 200 embert: de mi nem soká irtózással tapasztaltuk, hogy melly gyenge volt legyen. Nem voltak sem vitorlái, sem arbótzfája. Sok lisztes ládák, öt hordó bor, és két vizzeltöltött edények tétettek réá: hanem a' kétszer súltról egészszen elfelejtkeztek. Alig voltunk 50-nen a' tutajon, már két lábnyomnyira süllyedett a' víz alá. Hogy a' még hátralévő katonák is mind felférhessenek réá, mind a' tengerbe kellett hanyjni a' lisztes ládákat; tsak a' horos és vizes edények maradtak-meg. Végezetre 147-re telt rajta a' számunk. A' tutaj már ekkor legalább is három lábnyomnyira volt a' víz alatt, és mi olyan tömve állottunk rajta, hogy egy lépést sem tehet-

tünk volna; a' víz az ágyékunkig ért. Mikor már mind a' 147 ten a' tutajon voltunk, akkor vetettek-le hozzánk a' Fregátrol egy zsákban valami 25 fontnyi kétszer-sült kenyeret (Zwiebackot): de ez is a' vízbe esvén csak alig és akkor kaphattuk-ki onnét, mikor már péppé vált volt, hanem így is gondját viseltük. —

„A' határozás úgy volt, hogy a' hat tsajkák minnyájan kötéllal vontassák a' tutajt, 's a' tiszték, kik a' tsajkákat vezérelték, neküök megesküdtek vala, hogy minket el nem fognak hagyni. Távol légyen töllem, hogy azzal vádoljam őket, hogy a' betsület' reguláját megrontották volna: hanem a' környülállásoknak egymásból való következése kénszerítette őket arra, hogy azt a' nemes szívűséggel elrejtett plánumot ne telyessítsék, a' mellyszérent feltették vala magokban, hogy vagy minket is megmentsenek, vagy véllünk egygyütt meghaljanak; ezek a' környülállások megérdemlik, hogy szorosán megvizsgáltatassanak. —

„Legelőbb az a' tsajka vetette hozzánk a' vontató kötelet, mellyen a' Kormányozó úr ült, kit mi a' *Senegali* Frantzia plánta videkekre akartunk viinni; melynek latasára ily kiáltás hasogatta tutajunkon a' levegőt: *Vive le Roi!* 's egy puskatsőnek végere egy kis fejer zászlót is kifüggesztettünk. Tujajunk' vezérlésére *Cou din* nevű tengeri Kadétot neveztük-ki hajós Kommandánsnak. Ha mind a' hat tsajkák meg nem szűnő iparkodással rajta lettek volna megtartatásunkon, 's minthogy a' szél is kedvezett, három napok alatt a' partra kérhettünk volna, minthogy az a' hely, hol a' Fregát hajótörést szenvedett, nem volt meszszebb a' párttól 12 Frantzia mértföldnél; így ítélték tisztjeink, és nem is fundamentom nélkül, mint hogy a' tsajkák, mellyek előttünk eveztek, már még az első na-

pon estve felé száraz földet láttak. Midőn annak a' tsajkának hadnagya, melly nekünk a' vontató kötelet a' tutajra vetette vala, bennünket néhány szempillantatig csak maga vontatván, látta volna, hogy iparkodásai hijáavalók, elvágta a' vontató kötelet, mellynél fogva a' tsajkához kötötte volt a' tutajunk, 's magunkra hagyott bennünket. Nekem sokan mondották, hogy mikor e' történt, ez a' barbarus kiállítás hallatott a' tsajkárol: *Mi a' jó szerentsére bizzuk őket!* hanem tsakugyan inkább akarom én azt hinni, hogy a' betsület és emberiség nem engedte, hogy így gondolkezzanak azok, a' kik esküvéssel kötelezték vala magokat arra, hogy minket a' szárazra kivisznek. A' felől, hogy már egészszen magunkra hagyatva legyünk, tsak akkor tudtuk meggyőzni magunkat, mikor már a' tsajkák tsaknem egészszen elűntek vala szemünk elől. Rettenetes dedség lepett-meg bennünket; az éhségnek és szomjuságnak minden rettenetességei lerajzolódtak képzelődésünkben; ezek mellett pedig még egy harmadik veszedelmes ellenősséggel a' vízzel is küszködünk kellett, a' melyben tudniillik már övig állottunk. A' hajós legények és katonák már a' kétségbeesésnek pontján állottak; tsak aligalig nyugtathattuk-meg őket. Mikor a' tutajra ültünk, előre semmitsem ettünk vala, tehát már most éhezni is nagyon kezdetünk. Első 's legjobb vendégségünk azon idő alatt, míg ezen állapotban hanyódtunk, egy kevés borbaelegyített kétszersült vala; ez mind elfogyott az első napon; a' melly egyéb eránt tsendesen telt-el. Estve az egekhez folyamodtak sziveink és minden obajtásaink, melly a' legtermészetszeréntvalóbb érzékenység szokott lenni a' szerentsetlenségben; valóságos szívbeli törődéssel esdekleltünk az egeknek megtartatásunkért, 's azt a' hasznát vettük imadságunknak, hogy reménységet kaptunk megtartatásunkhoz. —

„Mi még mind azt gondoltuk, hogy a tsajkák még vissza fognak térni segítségünkre; az éjtzaka azonközben elközelgett, a' nélkül, hogy remenségünk bételyesedett volna; a' szél jó erőssen fújt; a' tenger jótskán hanykodott; melly rettenetes éjtzaka vala ez! Némely utasaink, kik a' tengeri állapothoz még hozzá szokva nem voltak, öszsze roskadtak. Végezetre tíz órányi rettenetes kínlódások után felviradván, mitsođa dolgok tüntek szemeink' eleibe! Tíz vagy tizenkét szerentsétlen társaink, kiknek lábaik azon gerendákuak nyilásai közé akadtak vala, mellyekből a' tutaj öszsze fűzetett volt, azokat onnét ki nem szabadithatván, megbaltak. Bizonyos, hogy az első reggel már húszszal kevesebben voltunk. Szerentsétlen társainknak elvesztésén bánkodtunk, de még ekkor nem forgattuk elménkben, hogy még melly rettenetes lehet a' következő éjtzakánk. Az a' remenség bátorított, hogy még ez nap' ismét meglátjuk a' tsajkákat: hanem látván végezetre hogy megtsalt remenségünk, már ekkor minden bátorságunkat elvesztettük; 's a' támadásjelke is nyilván kijelentette a' nagy kiállózás által magát. —

„Az éjtzaka elkövetkezett; az ég setét felbók által vala elborittatva; a' tenger még jobban kegyetlenkedett, mint a' múlt éjjel; az emberek, kiknek sem elől sembátul semmi fogantyujok nem vala, hogy megállhasanak, mind a' tutaj' középefelé tolyultak; a' kik oda bé nem furhatták magokat többire mind elvesztek; az emberek úgy öszsze voltak tolyúlva, hogy némelleyek az öszszenyomattatás 's szomszédjaiknak sokszori hozzájok való tsapódások miatt megfultak.

„Mikor a' katonák és hajós legények látták volna, hogy nem lehet remenségek a' megtartatáshoz, ivásnak adták magokat és egész addig ittak, míg földrészegekké

nem lettek, a' melly állapotban annyira mentek, hogy nyilván kiműtatták, hogy előbb tisztjeikeit megölni, azután a' köteleket, mellyekkel a' gerendák öszsze kötözötve voltak, elvagdalni, 's ekképpen a' tutajt semmivé tenni akarják. Egygyik közzülök egy fejszét kapván, usár neki akart a' köteleknek öszszevagdálásához fogni. E' volt az első jeladás a' támadásra. A' tisztok megakadályozatni iparkodtak az eszteleneket. Azt, a' mellyik a' fejszét kezében tartotta 's azzal még őket is fenyegetni mérészelte, azonnal öszsze vagdalták. Sok al-tisztok 's néhány útasok segítségünkre voltak a' kötelek' öszszevagdaltatásának megakadályoztatásában. A' támadók kardot rántottak; a' kiknek kardjok nem volt, késeiket vették elő. Mi oltalmazó állásba helyettük magunkat; 's a' támadás kezdődött. Egygyik a' támadók közzül, ki a' kardját egy-tisztre felemelte vala, abban a' szempillantásban keresztül döföltetett. Ez az eltökelletség eleintén egy kevéssé megretteutette vala a' támadókat, hanem ismét öszszeállván, a' tutaj' hátujára vették magokat, hogy ott hajtás végre feltett céljokat. Egygyik azt tettetvén, hogy ki akarja nyúgodni magát, egy késsel már hozzá fogott volt egy kötélnék ketté vágásához. De mi ezt eszünkbe vévén, reárohantunk. Ezt egy katonamenteni akarta, a' késivel fenyegetődzött, 's egy tisztnek neki menvén hozzá is döfött, de szerentsére tsak a' kaputját érte. A' tiszt ekkor megfordulván a' gyilkost megragadta, 's a' pajtásával egygyütt a' tengerbe lökte. A' verekedés közönégessé lett. Egy darab fa, Kapitány *Dupontra* esvén a' tőzömját tsak nem egészszen öszsze törte, úgy hogy érzéketlenül leesett lábáról. A' katonák felkapván, a' tengerbe lökték. Mi kihuztuk őtet 's egy hordóra felfektettük. A' támadók azomban őtet ismét megragadták, 's a' szemeit ki akarták késsel vájni. Ennyi kegyetlenségnek szemlélése végre minket is felingerelvén, már most mi is dühösen meg-

támadtuk' a' lárházakat. Közzikbe mezi-
telen kardal bévágván, sokak életjékkal fi-
zettek-meg egy szempillantantig való mégté-
vedéseket. Az utasok is mellénk állottak.
Másodszeri réajok való tsapá-unk megszü-
tette a' támadóknak esztelenkedését, 's en-
nek helyét legnagyobb gyávaság foglalta-el.
Sokak térdre estek es pardotat kértek, 's
nyertek is mindjánt. — (A' többi a' jövő ár-
kusban következik),

B e t s.

A' Magyar Felsőges Udvari Cancellá-
riánál Registratúrai és Archivumbéli Ad-
junktus, 's N. Torontal Vármegye Törvé-
nyes táblájának Assessora, Titt *Isschutz Emanuel Christoph* úr, életének 73-dik esztende-
jében a' folyó Septembernek 23-dikán, hosz-
szas betegeskedes után meg'álálozott.

Nemzeti Bankó.

A' Bankóbiztosságnak már megnevezett
50 tagjai, a' végre hogy a' Bankónak regu-
lázatását elintézzék, magok közzül, a' vok-
soknak többsége által, e' folyó September
23-dikán tizenkét-tagokat választottak - ki a'
Bankó Aktzionarius Urak közzül, kiknek
neveik itt következnek: *Hippenmayer Con-
rad Janos*; Ritter *Geymüller Henrik János*;
Ritter *Eskesles Berhard*; Ritter *Steiner Mel-
chior*; Gróf *Fries Moritz*; Hertzeg *Lichten-
stein János*; Hertzeg *Schwartzenberg Josef*;
Hauer Xavér Henrik; *Luchsensteini Hartl
Josef*; *Pratobewern Károly*; Gróf *Dietrich-
stein Josef*, és Báró *Kielmansegge Josef*.

Arra az esetre, hogyha a' megnevezett
12 Aktzionarius Urak mint ezen kissébb
Biztosság' tagjai közzül valamelyek a' Bankó'
elintéztetésének munkájában meg nem je-
lehetnek, ezek az Aktzionarius urak ha-
tározattak-meg a' vokások' többsége által:

Pacher Márton János; *Wayna Josef*; Gróf
Pergen Josef; *Hertz Leopold*; *Bruckmann
János*; *Bürgermeister Ferentz*, és Ritter *Bee-
burg*.

Kikészített (tsavált) Orosz tehénbőr.

A' hazai kikészített tehénbőr annyira
megfogyatkozván, hogy annak 16 fontól
fogva 20 fontot nyomó párját, 60-tól fogva
80 forinton is adják, jelenti a' *Lettmayer
Chr. Ig. Cs. K. privilegiált Bőr-fabrikája* és
Nagy Kereskedése *Brünnben*, hogy ott,
valamint szintén az ó *Bétsben* lévő maga-
zinumában is az ügyezett *Rothenhurn* utzá-
ban a' nagy *Rüsz den Wfenninguel*, a' men-
nyi kell annyi, legjobb tulajdonú, Orosz
tehenbőrt (*Zuchten, Bagaria*), párját 10-
től fogva 12 forinttal oltsóbban lehet talál-
ni. Egyszersmind az is tudtára adatik azon
bőrrel kereskedő, és bőrrel foglalatostkodó
tsizmamester uraknak, a' kik a' bőrnek
ezen nemét, ennek szagáért vagy sziniért
használhatónak lenni nem gondolják, hogy
ez a' *bagaria (Zuchten)*-szagot 's ezt a' szint
egészszén el lehet venni, ha a' bőr két vers-
ben meleg tserbe tétetteik, 's a' tserbemind
annyiszor 6 — 8 lóth Só - spiritus elegyit-
tetik.

H i r a d á s.

Hogy az általam rézbe mertzett 4 Táb-
lákából álló Magyar Ország Mappáját Velin
Papirosson 10, Schweitzer papirosson pedig
6 V. Cz. forintokon, Pesten a' Titt. Könyv
áros Uraknál, Debretzenben pedig Typo-
graphus Csáthy György Urnál, még a'
jövő Pesti Novemberi vásárig meg lehet ven-
ni; az után amannak 12. ennek pedig 8 V.
Cz. forint lesz az ára: ezennel jelentem.
Pesten Sept. 18-dikán, 1816.

Karats Ferentz,
Réz-mertző.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

A' Pesten September' 21-dik napján költ levelkben, ezeket olvassuk:

A' Fő Törvényszéknek minap lett nagy érdemü Köz-Biroját Méltóságos és Fő Tisztelendő Geleji Makay Antal Urat, Makariai Választott Püspököt, most Ó Felsége Udvari Tanácsosi ranggal ékesítette fel. Melly tulajdonságában Sept. 19-dikén Nagy Méltóságú Ürményi József Ország Birája, mint Királyi Commissarius, előtt a' hitet letette.

Naponként inkább inkább tapasztaljuk Nemzetünkben a' tudományos kimiveltetésre való törekedést. Az illy örvendetes előlépésnek világos bizonyosságai az Akademiának és az Universitásnak számosabb Tanulói. A' Fő Iskola Lajstroma szerint e' mult 1815/6. esztendőben voltak: Theologusok 75; Juristák 205; Orvosok, Chyrurgusok, Patikáriusok 172; Filosofusok és Inzsenérek 360; öszveségesen 812. Mellyből kitetszik, hogy az idén a' Tanulók száma 41-el szaporodott. — Hasonlóképen a' Doctor-ságra a' 4 Tudományi Karokban; s a' külömbféle tudós Mesterségekre az idén emeltettek 186. Melly szám ismét azt mutatja, hogy ezen esztendőben Doctorok és Magisterek 14-el többen lettek mint tavaly.

Szegedrő. Aug. 26-dikán. Szép a' Tudomány, akár melly nyelven szereztessek: de tsak akkor válik köz hasznúvá, akkor léssen nemzeti kinttsé, ha anyai nyelvünkön terjed. — Ezen nagy czélra törekednek több tudós Hazánkfiái, erre ipar-

kodnak sok szép-lelkű Ifjaink. Példa volt Aug. 16-dik és 19-dik napján a' mi Szabad Királyi Városi Lyceumunkban tartatott köz próba; mert, midőn Tisztelendő Gubiczer Ferencz Urnak oktatásaiból a' Filozofiai második esztendőbeli Tanulók a' próbára kiállának, Tisztelendő Jamniczky Gellérd Sz. Ferencz Szerzetebeli hajdan jeles Lector, most Guárdián, deák nyelven tévén a' kérdéseket, Alaga István Tanuló, ki máskor deák nyelven adott feleleteivel magát megkülömböztette, most az Erdemes Hallgatóktól engedelmet kért, hogy magyarul felelhessen. Felelt is a' Világ Aiktosáról szóló tudományból úgy, hogy mindeneiket öröm érzésre fakasztana. Az ő példáját követte Horváth Antal Tanuló, ki is hasonló tudományának is magyar nyelvbeli tudós gyakorlatosságának ditséretes jeleit adta. Szinte úgy Tiszt. Katona Dienes Historiák Tanítójának oktatásából Belosits Ignác, Kiss Mihály, Vidakovits Ferencz anyai nyelven adott feleleteikkel köz ditséretet érdemeltek. — Mellyre nézve az egész Hazától köszönetet érdemelnek a' tisztelt Ájtatos Iskolákbeli Tanító Urak, mind a' Lyceumnak nagy érdemü Igazgatója Tisztelendő Karátszony Innocenz Ur, kik az Ifjúságban serkenő hazafui lelket nem tsak el nem fojtják, hanem inkább, a' mint illik, minden módon apolgatják.

Ó Felsége méltóztatott Komori Bedekovits János Urat, a' Varasd-körösi végbéli Regimentnél lévő Majórt, Tsászári Királyi Kamarássággal megtisztelni.

- Sept. 24-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzédulában 328 3/4 forintot. — egy Császári aranyért — fl. — kr. — egy Hollandus Aranyért — fl. — kr.
Sept. 25-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 327 forintot. — egy Császári aranyért 15 fl. 13 kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr.
Sept. 26 ik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzédulában 324 5/6 forintot. — egy Császári aranyért, 15 fl. 18 kr. — Egy Hollandus aranyért — fl. — kr. adtak —